

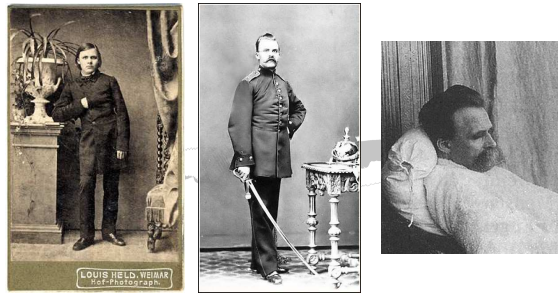
Nietzsche en het dilemma van goed en kwaad. 1

Petra Bolhuis & Theo Meereboer
Maieutiek 2017 HOVO VU

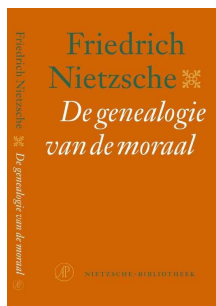
Maieutiek Nietzsche 2017

Nietzsche 1844-1900

Maieutiek Nietzsche 2017

Positie van het boek

Tussen 10 en 30 juli 1887 geschreven. Is een reactie op en verzet tegen het boek van zijn voormalige vriend Paul Rée' *The Origin of the Moral Sensations* (1877). (utilitaristisch en Darwinistische benadering van moraal)

Maieutiek Nietzsche 2017

Invloed van Nietzsche

- Tijdens grootste deel van zijn leven was hij te kritisch voor zijn omgeving. Hoogleraar op zijn 25ste verliest hij die positie niet alleen door zijn fysieke problemen, maar ook doordat zijn positie onhoudbaar is volgens de gevestigde orde.
- Als hij zelf al te ziek is om te schrijven wordt hij populair. Zijn zus opent 'de Nietzsche archieven' en geeft zijn boek 'Wil tot macht' uit. Zijn zus is een fanatieke nazisympathisant en zij maakt dat Nietzsche een nazistische filosoof met antisemitische ideeën lijkt.

Maieutiek Nietzsche 2017

Maieutiek Nietzsche 2017

Invloed van zijn denken

- In WO 1 werden 150,000 exemplaren aan frontsoldaten uitgedeeld van Zarathustra naast de bijbel als inspiratie.
- Waar hij na de oorlog vooral bij de avant garde populair is komt er vanaf 1960 eerherstel m.b.t. het vermeende antisemitisme en dan pas wordt hij ook in de academische filosofie invloedrijk.
- Martin Buber, Albert Camus, Sigmund Freud, Hermann Hesse, Thomas Mann en Sartre en het hele Franse postmodernisme bouwen voort op ideeën van Nietzsche.

Maieutiek Nietzsche 2017

Genealogie van de moraal

- Idee leeft dat de evolutie ons mensen als vanzelf betere mensen laat worden. Het sociaal darwinisme denkt dat we dat kunnen sturen.
- Nietzsche vraagt zich af:
- Wat is moraal eigenlijk, hoe komt zij aan haar inhoud? Is deze moraal beter dan die van vroeger?
- Hij gaat onderzoeken wat de genealogie is van de moraal. Genealogie is de wetenschap die de afkomst of afstamming bestudeert.

Maleutiek Nietzsche 2017

Een mens kent zichzelf niet

- “We zijn onbekenden voor onszelf, wij mensen van de kennis, we kennen onszelf niet:” (7)
- Epistemologisch probleem, maar ook een kritiek op de vraag wat ‘willen kennen’ eigenlijk is.
- “een steeds grotere beslistheid eisende fundamentele wil van de kennis.”(8)
- Het gaat niet om kennis die wordt blootgelegd, het gaat om de wil tot waarheid die zich manifesteert via de filosofen.

Maleutiek Nietzsche 2017

Kritiek op oude vrienden

- Nietzsche zet zich nu af tegen, maar is in werkelijkheid zeer schatplichtig aan, Paul Ree. En heeft kritiek op Schopenhauers medelijden
- Nietzsche stelt; Er is geen absoluut geldige moraal, maar daar moet de mens positief mee (leren) leven. De gedachte dat de moreel hoogstaande mens beter is voor de mensheid werd nooit kritisch onderzocht. Wat als moraal nu juist het grote gevaar blijkt te zijn?

Maleutiek Nietzsche 2017

These van moraalfilosofen

- ‘Oorspronkelijk werden’ (...)**zo decreteren zij...**’ (blz. 18)
- De these van de heersende moraal is dat mensen handelingen deden die goed waren en complimenten kregen (reinforcement) en daardoor beleven ze het doen. Men vergat waarom, maar gedrag bleef (internalisering van het geweten)

Maleutiek Nietzsche 2017

These Nietzsche

- Goed is niet afkomstig van degenen aan wie goedheid betoond wordt.
“...krachtens dit pathos van de distantie....
Dat is de oorsprong van de tegenstelling ‘goed’ slecht” (19)
- Slecht ligt veel eerder in de orde van vlak, plat, laag dan als een waardeoordeel, laat staan een moreel oordeel. Natuurlijk zijn de voornamen verheven!

Maleutiek Nietzsche 2017

‘Goed’ is niet meer wat het was

- “**De bezitters...**”(22) De Romeinen baseren hun recht op bezit van lijf en goed. Dan verschuift het begrip naar waarheidlievend, en dan zo naar een moreel beter, een nobelheid en niet een heersen of voornaam zijn.
- “**De leugenachtige gewone man**” (22) heeft te maken met zijn onvrijheid (de La Rochefoucauld 1613-1680)

Maleutiek Nietzsche 2017

Wie niet sterk is moet slim zijn

- Diegene die niet 'sterk' of voornaam konden zijn omdat ze slaaf waren of vrouw gingen zichzelf benoemen als goed.
- Dat is wat Nietzsche aanduidt als slavenopstand der moraal.
- Dat deze slavenmoraal heeft gewonnen maakt dat wij nauwelijks meer kunnen begrijpen dat er een andere moraal gedacht kan worden, laat staan bestaansrecht heeft.

Maieutiek Nietzsche 2017